

Gezonde schoolpleinen in Heusden

Meer bewegen, meer groen en minder tegels. De scholen in Heusden streven naar bewegend leren wat is geïntegreerd in de dynamische schooldag. Het nauwe contact tussen de gemeente en de scholen zorgt voor een integraal gedeelde visie. Samen werken ze aan groene oplossingen.

GEZONDE
SCHOOL
PLEINEN

Een project van Jantje Beton
en IVN Natuureducatie

De gemeente Heusden

- ✓ Telt in 2023 45.830 inwoners
 - ✓ Heeft momenteel nog 16 schoolpleinen
 - ✓ Waarvan ongeveer de helft gezonde schoolpleinen
 - ✓ Werkt vanaf nu aan natuurrijke en speelse schoolpleinen
 - ✓ Vindt dit belangrijk, om zo ontmoeting te stimuleren. Niet alleen tussen schoolkinderen, maar ook tussen buurtbewoners.
-

Tips van de gemeente Heusden

- ‘Dromen, doen, Heusden’, dat is het Heusdense motto. Oftewel, **teken af en toe buiten de lijntjes**. Verschuil je niet achter wetten, verordeningen en regels. Denk je dat iets kan werken, probeer het!
- Ga met scholen, inwoners, ouders en buurtbewoners om tafel. **Blijf in gesprek**, ook als het wat minder gezellig is. Samen kom je er altijd uit.
- **Maak gebruik van experts**. Vraag bij de realisatie van gezonde pleinen om advies als het gaat om veiligheid, faciliteiten, inrichting en ontwikkelingen.

Waarom gezonde schoolpleinen in Heusden?

Zo'n twee jaar geleden maakten de scholen in Heusden een notitie. Zij zagen het overgewicht onder kinderen op hun scholen toenemen. Ook zagen ze dat basisvaardigheden, zoals koppeltjeduikelen, huppelen en fietsen, voor veel kinderen lastiger werden. Daarom zetten de scholen in op meer beweging, sport en spel in een groene omgeving.

Tegelijkertijd herzag de gemeente Heusden haar speelbeleid. In de komende zes jaar streeft de gemeente naar minder locaties met meer speelruimte en -toestellen. Dankzij nauw contact en openhartige gesprekken met scholen en buurtbewoners werd al gauw de gemeenschappelijke deler ontdekt. **Rutger Mulders** (accounthouder Onderwijs/Onderwijshuisvesting van de gemeente Heusden), vertelt:

“Een school heeft in een wijk een bepaalde publieke functie, als school en verzamelpunt, voor ouders en kinderen. Ook buiten schooltijd. Spelen, ontmoeten, bewegen, gezondheid, educatie: alles komt er samen. Je probeert niet alleen de natuur naar binnen te halen, maar ook de mensen.”

“In onze moestuin zijn de kinderen best wel zorgzaam naar de natuur. Omdat ze les krijgen over de natuur, gaan ze er een beetje van houden. En ze gaan verantwoordelijk gedrag vertonen.”

Kees Willemse, Schooldirecteur
De Groene Bogen

“Bij nieuwbouw kijken we niet alleen naar het gebouw maar ook naar de buitenruimtes. Dit biedt kansen voor buitenlessen en buitenspelen. Tegelijkertijd wordt ook de bestaande bouw anders bekeken. Bij basisschool 't Palet in Vlijmen was bijvoorbeeld veel verstening. De aanpassingen zijn relatief eenvoudig, maar met een mooi resultaat.”

Jeroen van den Bosch,
wethouder gemeente Heusden

Heusden kijkt verder dan het schoolplein

In 2017 stelde de gemeente voor het eerst een Integraal Huisvestingsplan (IHP) op. Scholen bleken verouderd en investeren in de huidige gebouwen niet zinvol. Tussen 2019 en 2026 worden er daarom in Heusden minimaal zeven scholen vernieuwd. Daarbij kijkt de gemeente ook naar de buitenruimte, inclusief het ontwerp van pleinen en parken.

Vroeger werd er bij het uitgeven van een kavel simpelweg een gebouw, plein, gymzaal en hekwerk geplaatst. Nu wordt er anders gekeken naar bijvoorbeeld nieuwbouwprojecten midden in een park. Soms is het zinvol om het park te herontwikkelen en zoekt de gemeente naar de combinatie met de omgeving. Dit resulteert in een groen gebouw in een groene omgeving waarbij het hele park wordt gebruikt voor onderwijs. Kees Willemse (Schooldirecteur De Groene Bogen):

“Onze nieuwe school wordt straks gebouwd in het park, en we willen het park gewoon z'n ding laten doen. We gaan niet investeren in de buitenruimte, die ligt er al. We kijken welke mogelijkheden het park ons biedt om lekker vrij te kunnen spelen. Het park en het schoolplein gaan echt in elkaar overlopen: het liefst zonder hekken en geheel vergroend. Het idee van een 'schoolplein' wordt eigenlijk overboord gegoid.”

Zo streeft Heusden naar gezonde schoolpleinen

Heusden streeft naar schoolpleinen waar zowel de school als de buurt van kan profiteren. Binnen en buiten schooltijd. Met lage onderhoudskosten en hoge educatieve waarde. Een flinke ambitie, maar Heusden heeft de mentaliteit het gewoon te proberen.

Genoeg budget is daarvoor belangrijk. Daarom probeert Heusden intern de neuzen dezelfde kant op te krijgen. En dat lukt. Het besef is er dat gezonde schoolpleinen meerdere projecten overstijgen. Het gaat om het welzijn van kinderen, buurtbewoners en scholen. Dit resulteert soms in extra budgetten.

De gemeente ziet wel een toename van vandalisme en overlast in een aantal wijken. Samen met jeugdwerk, de buurten en scholen zoekt Heusden naar oplossingen. Bijvoorbeeld of meer betrokkenheid het gedrag kan verbeteren. Ook probeert de gemeente het plein te veranderen op basis van voorstellen uit de buurt. De gemeente is hierbij procesbegeleider en scholen dragen bij aan de investering.

Kees Willemse (directeur OBS de Groene Bogen):

“Eerder hebben we bij een andere school (die nu samen met onze school OBS de Groene Bogen is gegaan) hoge hekken weggehaald. Deze hebben we vervangen voor lage hekken, zodat kinderen eroverheen konden klimmen als ze wilden spelen. Vandalisme is daardoor verminderd.”

Rutger Mulders (accounthouder
Onderwijs/Onderwijshuisvesting
gemeente Heusden):

“De lijntjes zijn kort, we kennen elkaar binnen de gemeente. Dat betekent dat we snel kunnen schakelen. Elke wijk heeft z’n eigen kenmerken, visie, cultuur, verwachtingen: het is niet erg dat je bij de ene school het één doet en bij de andere school het andere. Dat is automatisch maatwerk, we hoeven daarom ook geen subsidies of ingewikkelde aanvraagstructuren te bedenken.”

Financiering en ondersteuning

Voor de realisatie van gezonde schoolpleinen heeft de gemeente Heusden geen subsidie. De kleinschalige gemeente kijkt per project welk programma of domein iets bekostigt. Soms resulteert het in losse eindjes, maar meestal is er een passende oplossing.

De gemeente biedt omheining en betegeling aan, terwijl de scholen zelf verantwoordelijk zijn voor valondergronden en speeltoestellen. Het streven is minder tegels en meer gebruik van de openbare ruimte.

Soms kiest de gemeente er daarom voor om niet in het plein te investeren, maar wel in het terrein eromheen. Denk aan een wadi naast het plein waar de schoolkinderen kunnen spelen en modderen. Of het inrichten van een park met een plek om meer buiten les te kunnen geven. Over het gebruik hiervan maakt de gemeente afspraken met de scholen. En ook al staan strikte regels dat niet altijd toe, in Heusden zijn ze meer van het ‘gewoon doen’.

Kortom, de gemeente ondersteunt de scholen waar mogelijk en heeft vertrouwen in hun vermogen om creatief om te gaan met het budget dat ze krijgen. De focus ligt daarbij op aanvullend zijn, niet op ‘vertellen wat ze moeten doen’.

Actief samen werken aan gezonde schoolpleinen

De gemeente waardeert directe communicatie boven strikte regelgeving. Er is dan ook regelmatig en vrij intensief contact met de scholen. Deze flexibiliteit is soms lastig, zaken zijn niet altijd strak geregeld. Tegelijkertijd biedt het ruimte voor oplossingen op maat. Willen school, gemeente en buurt samen afwijken van regels? Dan maken ze daarover gezamenlijk aanvullende afspraken.

Participatie is typisch Heusdens. Inwoners hebben een grote stem en daarmee ook verantwoordelijkheid. Bij openbare schoolpleinen heeft sociale controle dan ook meer prioriteit dan handhaving.

“

Jeroen van den Bosch

Wethouder Duurzaamheid, Cultuur & Kunst en Onderwijs

Je handen vuil maken, heerlijk in de modder en ervaren dat planten en groenten groeien. Dat is heel waardevol, daar wordt een kind beter van. Als we naar een betere samenleving willen, moeten we beginnen met de kinderen.

De kracht van onze aanpak is dat we portefeuilles aan elkaar verbinden. Zoals Onderwijs, Duurzaamheid, Natuur en Ruimtelijke Ordening. Zo creëren we een prachtige omgeving voor kinderen. Dit werkt verbindend in plaats van polariserend. In buurten met veel verstening zagen we meer vandalisme ontstaan.

Het proces begon met de transitie van schoolgebouwen, waarbij ook aandacht was voor de buitenruimtes. Dit bood kansen voor buitenonderwijs en spelen in de natuur. Ik benadruk graag dat de scholen dit vergroeningsproces ook gestimuleerd hebben.

Scholen zijn onze lokale ambassadeurs, daar zijn we trots op. Samen met hen zetten we kleine stappen. En over vijf jaar voeren we het gesprek om te kijken wat het effect is. Zelf inspireer ik andere bestuurders graag vanuit eigen jeugdherinneringen. Emotie is de trigger om aan de slag te gaan.

Tips van Jeroen van den Bosch:

- Begin klein en **stel een deadline**. Dat helpt om gewoon aan de slag te gaan. Natuurlijk met het grotere doel in je achterhoofd.
- **Voeg portefeuilles samen**, zo versterken ze elkaar en maak je vanuit meerdere portefeuilles een mooie plek voor kinderen.
- Boek vooruitgang door te **evalueren en te leren**.

Fotocredits: gemeente Heusden

”

Heusden in beeld:

“Bedenk bij jezelf: het is gewoon leuk!”

Dit document is in 2023/2024 opgesteld door Jantje Beton en IVN
Natuureducatie in samenwerking met de gemeente Heusden en diverse
scholen in de gemeente Heusden.

Meer lezen?

Kijk snel naar
de aanpak van:

Gezonde schoolpleinen is een project van

ivn natuur
educatie

JANTJE **BETON**